

ירושלים מחלון הרכבת הקלה

תכנית לכבוד שנת ירושלים

...וירושלים

תל אביב

2

הפסיפס

1

סיורים

השוק והכיכר

5

דו קיום

4

כיכר השבת

3

הפסיפס הירושלמי

1

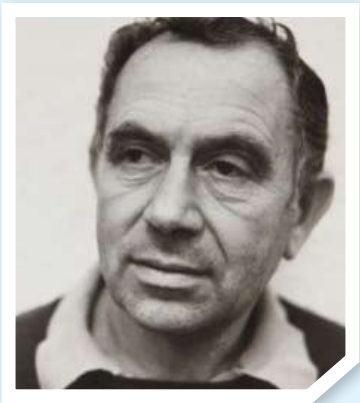

בארי BE'ERI

מכון שאלום הרטמן
SHALOM HARTMAN INSTITUTE

1. איזו שאלה מרכזית מטרידה את עמיחי בשיר "שאלה בספר לימוד החשבון"?
2. האם בסרט שצפינו "מאדם לאדם אנו עוברים כזרים", ישנה לדעתכם התייחסות לשאלה שלא נשאלה בספרי החשבון?
3. איזה סוג מפגש הוא מפגש הרכבות בשיר של עמיחי?

יהודה עמיחי (1925-2000)

מדדולי המשוררים בישראל. עלה לארץ מגרמניה עם הוריו בהיל 11. במלחמת העולם השנייה התגייס לצבא הבריטי ולחם בנאצים במסגרת הבריגאדה היהודית. במלחמת העצמאות לחם בחטיבת הנגב. ספרו הראשון 'עכשיו ובימים האחרים', התפרסם ב-1955. עמיחי כתב 25 ספרי שירה וזכה להכרה ולהערכה רבה בעולם כולו. שיריו תורגמו ליותר מ-35 שפות.

"שאלה בספר לימוד החשבון"

לפניכם שיר של יהודה עמיחי, משורר ירושלמי שהרבה לכתוב על העיר. בשיר זה הוא מתאר מפגש של רכבות, המעורר שאלות רבות.

אני זוכר שאלה בספר לימוד החשבון,
על רכבת שיוצאת ממקום אחד ורכבת אחרת
שיוצאת ממקום אחר. מתי יפגשו?
ואף אחד לא שאל מה יקרה כאשר יפגשו,
אם יעצרו או יעברו אחת על פני השנייה ואולי יתנגשו.
ולא היתה שאלה על איש שיוצא ממקום אחד
ואשה שיוצאת ממקום אחר. מתי יפגשו?
והאם בכלל יפגשו ולכמה זמן יפגשו?
ובדבר ספר לימוד החשבון. עכשו הגעתי
אל העמודים האחרונים שבהם רשימת הפתרונות.
ואז היה אסור להסתכל בהם ולהשתמש בהם.
עכשו מתר. עכשו אני בודק
במה צדקתי ובמה טעיתי
ויודע מה עשיתי נכון ומה לא עשיתי. אמן.

יהודה עמיחי, שיר מספר 10' במחזור השירים "טיול ישראלי", פתוח סגור פתוח, ירושלים תשנ"ח.

הרכבת מיפו לירושלים התחנת בתיר, 1920. אוסף אמריקן קולוני, ספריית הקונגרס.

פרצופים שונים, דעות רבות וסובלנות אחת

1. "ברוך חכם הרזים" - על מה מברכים? ומהו הסוד הטמון בהמון אנשים?
2. מהו תפקידו של מנהיג במציאות המתוארת במדרש?
3. מה עשוי היה משה רבינו ללמוד מצפייה בסרט "מאדם לאדם אנו עוברים כזרים"?
4. האם יש לדעתכם סיכוי או סיכון במצב שהמדרש מתאר, "שירושלים תהיה סובלת כל אחד ואחד לפי דעתו"?

נסיעה ברכבת או הליכה ברחוב מפגישות אותנו עם פרצופים שונים כשלכל אחד דעה שונה ודרך ייחודית משלו שבה הוא חווה את העולם. משה רבנו לפני שעוזב את העולם מבקש הנהגה שתכיל את ריבוי הדעות הללו.

[הרואה] אוכלסין הרבה [המון] של בני אדם אומר: "ברוך חכם הרזים".
כשם שאין פרצופותיהם [של בני אדם] שוין [דומים] זה לזה - כך אין דעתם שוין זה לזה, אלא כל אחד ואחד יש לו דעת בפני עצמו.
 [...] **תדע לך שהוא כן**, [שהרין] משה [רבינו] מבקש מן הקדוש ברוך הוא בשעת מיתתו ואומר לפניו: רבונו של עולם! גלוי וידוע לפניך דעתם של כל אחד ואחד ואין בשל [בין] בניך [שדעתם] דומה זה לזה. כשאני מסתלק מהן [עוזב אותם], בבקשה ממך! אם בקשת [אתה] רוצה] **למנות עליהם מנהיג** [במקומי] - מנה עליהם אדם שיהא סובל לכל אחד ואחד לפי דעתו.

מדרש תנחומא, פרשת פינחס, סימן י.

מדרש תנחומא

אוסף דרשות לתורה המכונה גם "ילמדנו". מדרש תנחומא ומיוחס לאמורא הארץ ישראלי תנחומא בר אבא, מהדולי הדרשנים בארץ ישראל בסוף תקופת האמוראים (במאה הרביעית לספירה).

צעירים מנגנים ברחוב בן יהודה

מעל פסגת הר הצופים / אביגדור המאירי

המגוון הרחב שיש בירושלים מתבטא בשיר המפורסם 'מעל פסגת הר הצופים'. לא רבים יודעים כי השיר מורכב מארבעה בתים (אנו שרים רק שניים מהם). האזינו לשיר וקראו את שני הבתים הראשונים:

מַעַל פְּסַגַת הַר הַצּוֹפִים אֲשֶׁתִּחַוֶּה לָךְ אֶפִים. מַעַל פְּסַגַת הַר הַצּוֹפִים שָׁלוֹם לָךְ, יְרוּשָׁלַיִם. מֵאֶה דוֹרוֹת חֲלַמְתִי עֲלֶיךָ לְזָכוֹת, לְרָאוֹת בְּאוֹר פְּנִיךָ. יְרוּשָׁלַיִם, יְרוּשָׁלַיִם, הָאִירִי פְּנִיךָ לְבָנֶיךָ! יְרוּשָׁלַיִם, יְרוּשָׁלַיִם, מִחֲרַבּוֹתֶיךָ אֲבַנֶּיךָ!	בְּלֵב בּוֹטֵחַ בְּאֵתֵי הַלּוֹם הֶקִים אֶת הֶרִיסוֹתֶיךָ אֶךְ אֵיךְ אֲבַנֶּה אֶת בֵּית מִקְדָּשְׁךָ אִם אֵין שָׁלוֹם בֵּין בְּנֵיךָ? סִפְרָדִים, אֲשֶׁכְּנִזִים, תִּימָנִים, פְּלִשְׁתִּים אוֹרְפָלִים וְגוֹרְגִים וְחֲרָדִים וְחִפְּשִׁים יְרוּשָׁלַיִם, יְרוּשָׁלַיִם! יְרוּשָׁלַיִם, יְרוּשָׁלַיִם! בֵּין בְּנֵיךָ הַשְּׂרִי נָא שָׁלוֹם!
---	--

אביגדור המאירי (1890-1970)

סופר ומשורר עברי וחתן פרס ישראל לספרות יפה. ספריו מתארים את מלחמת העולם הראשונה מנקודת מבטו של קצין יהודי. שיריו עוסקים, בין היתר, בביקורת על החברה הארץ-ישראלית. מייסד התיאטרון הסאטירי העברי בארץ-ישראל. שירו הנודע ביותר הוא 'מעל פסגת הר הצופים' אשר לצד שירה של נעמי שמר 'ירושלים של זהב' משמש המנון עממי לירושלים.

מבט על ירושלים מהר הצופים, גוסטב באוארנפינד, 1886 בערך

1. איזו ירושלים נשקפת למחבר השיר מעל לפסגת הר הצופים?
2. מנו את שמות העדות השונות שיש בירושלים על פי השיר?
3. מדוע אין שלום בעיר?
4. האם לדעתכם יש סיכוי לשלום בירושלים?
5. המחבר כותב פעמיים תפילה לעתיד: "האירי פניך לבנך", "בין בניך השרי נא שלום..."
6. מה אתם מאחלים לעתידה של ירושלים?

1. מי האנשים שמתאר המחבר באותה סמטה קטנה בדרך לכותל? מה הם מייצגים?
2. האם פגשת אנשים הדומים לאלו שהשיר מתאר בירושלים? היכן?
3. מדוע מכנה אהרון בכר את המראה הזה 'סיכוי'?

הסיכוי / אהרון בכר

סְמֵטָה קְטַנָּה בִּירוּשָׁלַיִם, בְּדֶרֶךְ לְכַתֵּל.
 חֶאֱג' מוֹסְלָמִי בְּתִרְבוּשׁ מְשִׁי, בְּגָלִימָה אַרוּכָה, פּוֹסֵעַ לְאֵטוֹ נִשְׁעָן עַל
 מִקְל.
 שְׁנֵי נְזִירִים שְׁקוּעִים בְּשִׂיחָה.
 שְׁלוֹשָׁה בְּחוּרֵי יִשְׁבִּיבָה, בְּצַעַד חִפּוּז.
 גְּלִימָה בְּגָלִימָה נוֹגַעַת, מְלַמּוֹל בְּמְלַמּוֹל.
 הַסְּבִיבָה מְבִיטָה בָּהֶם בְּעֵינָי אֶבֶן. הִיא מְעַרְכֶּה אֶת גּוֹדֵל הַסְּכָנָה, גַּם אֶת
 גּוֹדֵל
 הַסִּיכּוּי הַטָּמוֹן בְּמַרְאֵה הַזֶּה, שֵׁישׁ בּוֹ כָּל הָאֲחֻדוֹת שְׁאֵפְשֵׁר לְמַצּוֹא
 בְּנִיגוּדִים. כָּל
 זְמַן שֶׁהֵם מִסְתַּוְּבְּבִים כָּאֵן יַחְדָּיו, אֵלֶּה בְּצַד אֵלֶּה, קִיָּם סִיכּוּי. הֵם
 הַסִּיכּוּי.

פורסם בעיתון "ידעיות אחרונות", יוני 1994

השוק ברחוב דוד בעיר העתיקה

משימת סיכום: "ברוכים הבאים לירושלים"

עצבו את פסל הכניסה לעיר ירושלים:

הוסיפו ציטוט, טקסט, כרזה, משפט, תמונה או תצלום אשר יכולים להוות את התפאורה לפסל "ברוכים הבאים לירושלים". מה מהמאפיינים, נופים ומקומות בירושלים הייתם רוצים להציג בפסלכם עבור האנשים הבאים אל העיר.